

Aan de woordvoerders asielbeleid in de Tweede Kamer

Datum 5 juni 2025
Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland – Commissiedebat JBZ-Raad
woensdag 11 juni 2025

VluchtelingenWerk Nederland
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
info@vluchtelingenwerk.nl
www.vluchtelingenwerk.nl

Geachte woordvoerders,

VluchtelingenWerk Nederland deelt graag onderstaande punten ten behoeve van het [commissiedebat JBZ-Raad 12-13 juni te Luxemburg \(vreemdelingen- en asielbeleid\)](#) dat op woensdag 11 juni staat geagendeerd.

Voorstel versnellen Pact-bepalingen en een EU lijst van ‘veilige landen van herkomst’

De Europese Commissie publiceerde op 16 april jl. een [voorstel](#) om onderdelen van de Asielprocedureverordening (APV) uit het EU Asiel- en Migratiepact, dat in juni 2026 in werking zal treden, te ‘versnellen’ (*frontloading*). Het gaat om onderstaande onderdelen:

- Lidstaten kunnen de grensprocedure of een versnelde procedure toepassen op personen die afkomstig zijn uit landen waar gemiddeld 20 % of minder verzoekers internationale bescherming krijgen in de EU (art. 41 lid1 sub j APV);
- Veilige derde landen en veilige landen van herkomst kunnen worden aangewezen, ook al zijn specifieke groepen of delen van het land niet veilig (art. 59 lid 2 en art. 61 lid 2 APV). NB: er bestaat momenteel juridische discussie over de toepassing van deze uitzonderingscategorieën onder de huidige Asielprocedurerichtlijn.¹

Kern van een veilig land van herkomst is dat er over het algemeen “geen sprake is van vervolging als gedefinieerd in artikel 9 van de Kwalificatieverordening, noch van een reëel risico op ernstige schade als gedefinieerd in artikel 15 van die verordening.” (Art. 61 APV). Asielaanvragen van mensen afkomstig uit landen op de lijst worden in een versnelde (grens)procedure behandeld die is gericht op afwijzing van het verzoek. Er gelden minder waarborgen zoals geen schorsende werking van beroep en korte termijnen.

De Commissie heeft ook een [voorstel](#) gedaan voor een EU-lijst van veilige landen van herkomst. Nederland beschikt al over een [nationale lijst](#) van veilige landen van herkomst. De EU-lijst zal deze ‘aanvullen’. Plaatsing van een land op de lijst van veilige landen heeft grote gevolgen voor een asielzoeker. Als iemand uit een veilig land een asielaanvraag indient, gaat Nederland er op voorhand vanuit dat de kans groot is dat hij geen bescherming nodig heeft en dat de asielaanvraag kan worden afgewezen (met mogelijke uitzonderingen van specifieke groepen). Dit is de zogenaamde ‘presumptie van veiligheid’.

¹ Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft op 4 oktober 2024 in het CV-arrest (ECLI:EU:C:2024:841) geoordeeld dat een land niet als veilig land van herkomst aangemerkt kan worden als bepaalde gebieden onveilig zijn en uitgezonderd zouden moeten worden. Een land kan alleen als veilig land van herkomst worden aangemerkt als het volledig veilig is. Na dit arrest rees de vraag of het uitzonderen van bepaalde groepen dan nog wel mogelijk was bij de aanmerking van een land als veilig land van herkomst. Hierover zijn momenteel nog meerdere prejudiciële vragen aanhangig en ook in de Nederlandse rechtspraak wordt hier verschillend mee omgegaan. De Afdeling Bestuursrecht van de Raad van State heeft er nog geen uitspraak over gedaan.

Gevolgen van versnellen van onderdelen van het Pact

Het voorstel van de Commissie om enkele bepalingen in de nieuwe Asielprocedureverordening 'versneld' in werking te laten treden leidt tot een juridische ingewikkelde constructie, omdat er dan twee wetgevende regimes (de richtlijn en delen van de verordening) naast elkaar bestaan. Een paar voorbeelden. Onder de APV is het toepassen van een versnelde dan wel grensprocedure bijvoorbeeld verplicht voor asielaanvragers die uit landen komen met een inwilligingspercentage van minder dan 20 procent. Ondertussen kent de huidige Procedurerichtlijn alleen het veilig land van herkomst-concept dat niet gekoppeld is aan dat percentage van 20 %.

Veilige land van herkomst-zaken worden momenteel behandeld in 'spoor 2', terwijl het sporenbeleid na invoering van het Pact wordt afgeschaft: het wordt vervangen door een versnelde procedure en een niet-versnelde procedure met verschillende waarborgen.

Versnelling heeft ook gevolgen voor de uitvoering. Deze '*frontloading*' betekent dat lidstaten hun nationale procedures en praktijken op onderdelen versneld zullen moeten aanpassen, terwijl er al grote druk ligt om de nationale processen en systemen gereed te hebben voor inwerkingtreding in juni 2026.

Het voorstel van de Commissie om enkele bepalingen in de nieuwe Asielprocedureverordening 'versneld' in werking te laten treden ten opzichte van andere wetgeving in het Pact is juridisch ingewikkeld en ook praktisch gezien onwenselijk. Nationale processen moeten dan vervroegd aangepast worden, terwijl lidstaten momenteel druk bezig zijn met de implementatie van het hele Pact om op tijd klaar te zijn voor inwerkingtreding in juni 2026.

EU lijst veilige landen van herkomst

Op de EU lijst zijn de volgende landen geplaatst: **Kosovo, Bangladesh, Colombia, Egypte, India, Marokko en Tunesië**. Van deze landen staan Egypte, Bangladesh, Colombia niet op de nationale lijst. Voor andere landen zoals Tunesië en Marokko gelden (op de Nederlandse lijst) specifieke uitzonderingscategorieën voor (o.a.) politieke opposanten, mensenrechtenverdedigers, journalisten en LHBTI. Deze uitzonderingscategorieën zijn echter niet benoemd op de EU lijst.

Het is onduidelijk welke bronnen ten grondslag liggen aan deze EU lijst en hoe de Commissie tot haar oordeel is gekomen. De Asielprocedureverordening schrijft in artikel 61 lid 3 voor dat de beoordeling plaatsvindt op basis van 'een reeks relevante en beschikbare informatiebronnen, waaronder informatie van de lidstaten, het Asielagentschap, de Europese Dienst voor extern optreden, de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de vluchtelingen en andere relevante internationale organisaties, waarbij, indien deze beschikbaar is, rekening wordt gehouden met de in artikel 11 van de EUAA Verordening bedoelde gemeenschappelijke analyse van de informatie over het land van herkomst.'

Het kabinet stelt in het BNC-fiche, dat het zich 'daarom zal inzetten op meer inzicht in de door de Commissie gebruikte bronnen, criteria en de wijze van beoordeling van veilige landen.' Dat juichen wij toe. Tegelijkertijd wijzen wij erop dat uit de beschikbare landeninformatie nu al helder blijkt dat een aantal op de lijst geplaatste landen niet voldoen aan het criterium van veilig land van herkomst.

Specifiek wijzen wij hierbij op **Egypte**. Dit land staat nu niet op de nationale lijst en het is om inhoudelijkere redenen onnavolgbaar dat dit land wel op de EU-lijst is gezet. In Egypte is sprake van grootschalige repressie. Vreedzame critici van het regime waaronder journalisten, advocaten, maar ook gewone burgers die zich uitspreken worden gedetineerd in gevangenissen waar marteling plaatsvindt. Minderheden zoals LHBTI+ personen en religieuze minderheden hebben te maken met wijdverspreide vervolging en geweld. Zie voor meer informatie de [bijlage bij deze brief](#) met een beknopt overzicht en bronnen.

Het plaatsen op deze lijst lijkt ingegeven door andere, meer politieke, motieven zoals de migratiesamenwerking tussen de EU en Egypte.

De Commissie is verder van mening dat **kandidaat-lidstaten van de EU** 'in beginsel voldoen aan de criteria om als veilige landen van herkomst te worden aangemerkt.' Dit gaat om onder meer Balkan-landen en Turkije. Een kandidaat-lidstaat zou alleen onder drie omstandigheden kunnen worden uitgesloten. Namelijk bij 1) willekeurig geweld in conflictsituaties, 2) sancties die de Raad tegen dat land heeft vastgesteld, of 3) een EU-breed erkenningspercentage van asielzoekers van meer dan 20%.

VluchtelingenWerk Nederland wijst erop deze uitzonderingen niet voldoen. De Commissie miskent hier namelijk mee dat de kern van het veilig land van herkomst-principe is dat geen sprake is van vervolging en refoulement. En daarmee ook dat in kandidaat-lidstaat Turkije bijvoorbeeld wel degelijk sprake is van vervolging en/of risico's op mensenrechtenschendingen. In de preambule van het Commissie wordt verwezen naar de Kopenhagen-criteria die bedoeld zijn om toe te kunnen treden tot de Unie. Kandidaat-lidstaten kunnen er echter jaren of zelfs decennia over doen om deze normen te bereiken. Het feit dat zij naar deze normen streven, zegt niets over de huidige situatie in het land noch de behandeling van hun eigen burgers. Wij pleiten ervoor dat ook voor EU kandidaat-lidstaten aan het kernprincipe van afwezigheid van vervolging dan wel refoulement moet worden getoetst.

VluchtelingenWerk vindt dat de Europese Commissie bij het aanwijzen van landen op de EU-lijst veilige landen van herkomst, volledig transparant moet zijn over de gebruikte onderliggende bronnen en de beoordeling daarvan, zoals vereist in artikel 61 lid 2 APV. De EU lijst zou moeten worden opgeschort totdat deze bronnen helder zijn en een debat heeft plaatsgevonden in het Europees Parlement over welke landen wel of niet 'veilig' zijn. Ook zouden mogelijke uitzonderingscategorieën moeten worden geformuleerd, zoals al gebruikelijk is bij de nationale lijst.

Egypte moet volgens ons per direct van de EU-lijst worden geschrapt. Het plaatsen van dit land op de lijst is onnavolgbaar gezien de informatie over de veiligheids- en mensenrechtensituatie en lijkt ingegeven door andere dan inhoudelijke motieven.

Het beleid om bij EU-kandidaat lidstaten een ander toetsingskader te hanteren (alleen uitsluiten van de lijst bij willekeurig geweld in conflictsituaties, sancties die de Raad tegen dat land heeft vastgesteld, of een EU-breed erkenningspercentage van asielzoekers van meer dan 20%) voldoet niet. Ook hier zou getoetst moeten worden aan het kernprincipe van afwezigheid van vervolging dan wel refoulement moet worden getoetst. Dit criterium zou daarom moeten worden toegevoegd ter beoordeling van kandidaat-lidstaten als veilig land van herkomst.

Duurzame toekomstscenario's bescherming Oekraïners

De Europese Commissie heeft op 4 juni een [voorstel](#) gedaan voor een nieuwe verlenging van de Tijdelijke Beschermingsrichtlijn (RTB), die momenteel tot 4 maart 2026 loopt. Dit ligt nu voor bij de lidstaten voor een 'politiek akkoord' in de Raad.

Op dit moment loopt de Richtlijn Tijdelijke Bescherming tot 4 maart 2026. Bij het driejarig bestaan van de RTB voor Oekraïners – op 4 maart jl. – riep een grote [alliantie](#) van Europese maatschappelijke organisaties, waaronder VluchtelingenWerk Nederland, de EU en haar lidstaten op snel de omslag te maken naar duurzame oplossingen. Als de huidige toepassing van de RTB afloopt, verblijven vele Oekraïners al vier jaar in onzekerheid in tijdelijke opvang, zonder duidelijk toekomstperspectief.

Daar waar asielzoekers, ondanks de enorme wachttijden in de asielprocedure, wel zicht hebben op een vluchtelingenstatus, huisvesting en inburgering in Nederland, is dit perspectief er niet voor vluchtelingen uit Oekraïne. Dit treft ook gemeenten die inmiddels al ruim drie jaar opvang bieden. Het

is dus van groot belang om te werken aan een langetermijnperspectief. Een jaarlijkse verlenging van de RTB biedt de onzekerheid en problematiek van de tijdelijkheid, onvoldoende het hoofd.

De minister heeft aangegeven dat er gewerkt wordt aan terugkeerbeleid en een zogeheten nationale terugvaloptie (NTO), een tijdelijke vergunning voor Oekraïners die na het einde van de RTB langer in Nederland zullen blijven. VluchtelingenWerk benadrukt dat het onwenselijk is dat Oekraïners onder de NTO mogelijk terugvallen in rechten en hun rechtspositie. Ook is het van belang dat er binnen de groep Oekraïense vluchtelingen geen rechtsongelijkheid ontstaat. In dit verband wijzen wij ook op de [aanbevelingen van ECRE](#) over de verschillende opties voor Oekraïense vluchtelingen na de RTB, waaronder de mogelijkheid om een nieuwe Europese beschermingsstatus te creëren voor Oekraïners die onder de huidige Richtlijn Tijdelijke Bescherming vallen.

VluchtelingenWerk benadrukt de urgentie om zowel in de EU als in Nederland op korte termijn te werken aan een helder, langer toekomstperspectief voor Oekraïense vluchtelingen na 2026, samen met Oekraïners en maatschappelijke organisaties die kennis hebben over de doelgroep en de situatie in het herkomstland. Hierbij dient ook de mogelijkheid van een Europese beschermingsstatus te worden onderzocht.

Wij hopen dat u onze inbreng kunt gebruiken bij het debat. Voor vragen of een verdere toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland